

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความสามารถเต็มตามศักยภาพที่สมควร ทั้งปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาและความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ กระบวนการศึกษาจึงมีเป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตราที่ 81 กำหนดให้รัฐจัดการศึกษาอบรมผู้เรียนให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม และในมาตราที่ 78 กำหนดให้รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาท้องถิ่นที่ตนรับผิดชอบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา หมวด 4 แนวการจัดการศึกษามุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็น คนเก่ง ดี และมีความสุข และยังให้มีมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา โดยสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดจะต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับการประกันคุณภาพการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ระบบการนิเทศภายในโรงเรียน เนื่องจาก การนิเทศภายในเป็นความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (ปรีชา นิพนธ์พิทยา, 2544)

เป็นที่ยอมรับกันว่า คุณภาพของประชาชนขึ้นอยู่กับการศึกษา และคุณภาพของการศึกษาขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของครู จึงเป็นเรื่องที่ครูพึงตระหนักว่าจะต้องสร้างเด็กให้มีคุณภาพทั้งความรู้ ทักษะ และคุณธรรม เพราะคุณภาพของเด็กที่จบการศึกษา ย่อมแสดงถึงประสิทธิภาพของครูผู้สอนด้วย (สาขันธ์ ผาน้อย, 2530) การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องมีการนิเทศการศึกษา เพราะการนิเทศการศึกษาเป็นการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2532)

ในปัจจุบันการนิเทศการศึกษาโดยศึกษานิเทศก์ ไม่สามารถกระทำได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากการขยายตัวในด้านจำนวนโรงเรียนและขนาดของโรงเรียนทำให้บุคลากรในโรงเรียนเพิ่มขึ้นมากกว่าแต่ก่อนมา การนิเทศการศึกษาจากภายนอกโดยศึกษานิเทศก์ย่อมไม่เพียงพอ เพราะจำนวนศึกษานิเทศก์มีน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนโรงเรียนและครูที่เพิ่มขึ้น (ทวี สันสนีย์พันธุ์, 2531) อีกทั้งยังมีการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อที่จะแก้ปัญหาในเรื่องนี้จึงจำเป็นจะต้องอาศัยระบบ “การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน” การนิเทศ

การศึกษาภายในโรงเรียนเป็นความพยายามหนึ่งในการปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น เป็นกรณีศึกษาการศึกษาโดยบุคลากรในโรงเรียนเอง เพราะผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศในโรงเรียนมีความใกล้ชิดกับครูและนักเรียนย่อมมองเห็นปัญหาการเรียนการสอน ซึ่งจะนิเทศได้ตรงกับปัญหาทำให้สามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2536) การนิเทศโดยบุคลากรภายในโรงเรียนมีข้อดีคือ ทำให้สามารถนิเทศได้อย่างทั่วถึงแก้ปัญหาได้ตรงจุด ไม่เสียเวลา และสามารถติดตามผลการปฏิบัติงานได้ตลอดเวลา (สิปปนนท์ เกตุทัต, 2518) ผู้นิเทศการศึกษาเป็นผู้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ และมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่การนิเทศในโรงเรียนให้สำเร็จลุล่วงไปได้ โดยจะต้องได้รับความร่วมมือจากคณะครูในโรงเรียน (กิติมา ปรีดีคิลก, 2532)

งานการนิเทศภายในโรงเรียนมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือครูให้ได้พัฒนาคุณภาพการสอนให้มีคุณภาพ ดังที่ สจัด อุทรานันท์ (2530) ได้กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นกระบวนการที่ช่วยให้การเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

คณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการ โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน โดยเริ่มโครงการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2546 โดยมีแนวคิดและหลักการว่า การศึกษาสามารถพัฒนาบุคคลให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถลดช่องว่างของบุคคลในสังคมลงได้ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนชาวไทยสามารถหลุดพ้นจากวงจรความยากจน ดังนั้น โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน จึงเป็นกระบวนการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนในฝันของคนในสังคมที่ต้องการให้เด็กและเยาวชนได้เข้าเรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพ โดยมีเจตนารมณ์ว่า “โรงเรียนในฝันเป็นโรงเรียนขั้นดีที่เป็นต้นแบบของบูรณาการการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งรวมทั้งการบริหารจัดการ และการให้ประชาคมมีส่วนร่วมในการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตร มีส่วนร่วมในการบูรณาการจัดการกระบวนการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์แบบ” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546) ซึ่งในระยะที่ 1 โครงการกำหนดให้มีอำเภอละ 1 โรงเรียน รวม 921 โรงเรียน สำหรับโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน มีวัตถุประสงค์ คือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

1. เพื่อกระจายโรงเรียนที่มีคุณภาพมาตรฐานให้ทั่วถึงทุกอำเภอ เพื่อให้เด็กและเยาวชนในชนบทมีโอกาสเข้ารับการศึกษาที่มีคุณภาพอันเป็นพื้นฐาน ให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต คิดให้เท่าทันโลกอนาคตที่จะเกิดขึ้น ทำให้เด็กเติบโตด้วยความเชื่อมั่นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2. เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้เติบโตด้วยความพร้อมอย่างสากลให้เป็นพลังสำคัญในการปรับเปลี่ยนและขับเคลื่อนอนาคตของชาติให้พัฒนาอย่างยั่งยืนและมีศักดิ์ศรี

จากเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันดังกล่าวข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน และเพื่อให้การดำเนินการตามนโยบายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนและผู้เรียนเป็นสำคัญ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงดำเนินการจัดทำแผนหลักโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน (Master Plan of Lab Schools Project) ขึ้น โดยมีกลยุทธ์หลัก 5 กลยุทธ์ ดังนี้

1. สร้างพลังขับเคลื่อนให้โรงเรียนมีระบบบริหารจัดการ โรงเรียนที่ดี
2. พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ
3. สร้างเสริมศักยภาพบุคลากรทุกระดับให้เป็นมืออาชีพ
4. เพิ่มสมรรถนะของโรงเรียนในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
5. ระดมสรรพกำลังสร้างภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์ที่เข้มแข็ง

จากยุทธศาสตร์ดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดเป็นแผนงานหลัก 5 แผนงาน เพื่อมอบหมายให้เขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนได้ศึกษาวิเคราะห์นำไปสู่การปฏิบัติภายใต้บริบทของเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน โดยมีรายละเอียดของแผนงานหลัก ดังนี้

1. แผนพัฒนาระบบบริหารและการจัดการ
2. แผนพัฒนาคุณภาพนักเรียนและกระบวนการเรียนรู้
3. แผนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา
4. แผนพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
5. แผนพัฒนาระบบภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์และทรัพยากรทางการศึกษา

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546)

การดำเนินการโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันมีกำหนดให้การประเมินคุณภาพโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการให้เป็นโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน โดยเริ่มประเมินคุณภาพโรงเรียนตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา ในปัจจุบันมีโรงเรียนในโครงการได้ผ่านการประเมินคุณภาพเป็นโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน เสร็จเรียบร้อยแล้วจำนวน 2 รุ่น รวมจำนวน 100 โรงเรียน และจะต้องได้ประเมินคุณภาพโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันให้แล้วเสร็จทุกโรงเรียนภายในปี พ.ศ. 2549

คณะกรรมการการประเมินโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

1. ด้านคุณภาพนักเรียน ประกอบด้วย

1.1 เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิควิเคราะห์

1.1.1 อ่านและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

1.1.2 เพิ่มพูนทักษะภาษาอังกฤษและการค้นคว้า

1.1.3 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้

1.1.4 สร้างและนำเสนอผลงานที่แสดงการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์

1.2 มีทักษะในการดำรงชีวิต มั่นใจในตนเอง

มีความสามารถเชิงบูรณาการในการนำหลักการ แนวคิด ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม เชื่อมประสานกับการดำรงชีวิตอย่างมั่นใจในตนเอง

1.3 มีความเป็นไทย

มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม วัฒนธรรมไทยและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ด้านกระบวนการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ประกอบด้วย

2.1 โรงเรียนธรรมาภิบาล

2.1.1 มีระบบบริหารจัดการที่ดี

2.1.2 มีบรรยากาศและวัฒนธรรมการปฏิบัติงานแบบกัลยาณมิตร

2.1.3 ผนึกพลังสร้างสรรค์และร่วมรับผิดชอบ

2.1.4 มีเอกลักษณ์โดดเด่น

2.2 สร้างโอกาสและดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2.1 ให้บริการทางการศึกษาให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย

2.2.2 ดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริม นักเรียนตามศักยภาพอย่างทั่วถึง

2.3 บูรณาการกระบวนการเรียนรู้

พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เน้นการบูรณาการการเรียนรู้และการดำรงชีวิต

2.4 ประกันคุณภาพ

เพิ่มระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาสูงขึ้นเป็นที่ยอมรับของชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง

3. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ประกอบด้วย

3.1 ความเป็นมืออาชีพ

ครู ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษามีความรู้ และจิตวิญญาณในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.2 e – School

3.2.1 มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อให้มีความรวดเร็วคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

3.2.2 โรงเรียนเพิ่มศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.2.3 มีการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศโดยใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์

4. ด้านงบประมาณและทรัพยากร ประกอบด้วย

4.1 ภาวเครือข่าย

โรงเรียนมีระบบภาวเครือข่าย ผู้เชี่ยวชาญ พี่เลี้ยง ศึกษานิเทศก์โรงเรียนต้นแบบ ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4.2 คู่คุณค่า

4.2.1 โรงเรียนมีทรัพยากรที่เหมาะสมใช้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4.2.2 พัฒนาสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ และประโยชน์อย่างคุ้มค่า

จากข้อมูลเกณฑ์พิจารณาประเมินและรับรองเป็น โรงเรียนต้นแบบ โรงเรียน โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน พบว่า เกณฑ์พิจารณาด้านคุณภาพนักเรียนเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพเชิงวิชาการที่ดีเด่นของโรงเรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพเป็น โรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ที่เน้นความรู้ความสามารถของผลผลิตนั่นคือ นักเรียน ซึ่งการแสดงออกของนักเรียนจะเป็นสิ่งสะท้อนการจัดการเรียนการสอนของครู (รุ่งเรือง ชุมพาลี, 2548) และข้อมูลการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ยังพบว่า ผลการสอบเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนเพิ่มขึ้น โดยในปีการศึกษา 2547 มีนักเรียนผ่านการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้จำนวน 9,256 คน และในปีการศึกษา 2548 มีนักเรียนผ่านการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้จำนวน 15,821 คน เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 41.50 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549) นอกจากนี้ยังพบว่าผลการสอบ ONET ปีการศึกษา 2548 ของนักเรียนโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ดังนี้ รายวิชาภาษาไทยมีโรงเรียนที่มีผลการสอบสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ จำนวน 73 โรงเรียน รายวิชาคณิตศาสตร์มีโรงเรียนที่มีผลการสอบสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ จำนวน 16 โรงเรียน รายวิชาวิทยาศาสตร์มีโรงเรียนที่มีผลการสอบสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ จำนวน 36 โรงเรียน รายวิชาสังคมศึกษามีโรงเรียนที่มีผลการสอบสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ จำนวน 40 โรงเรียน รายวิชาภาษาอังกฤษมีโรงเรียนที่มีผลการสอบสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ จำนวน 19 โรงเรียน และคะแนนรวม 5 รายวิชา มีโรงเรียนที่มีผลการสอบสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ จำนวน 35 โรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549)

ซึ่งภาพความสำเร็จดังกล่าวมาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพจึงเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์การพิจารณาประเมิน โรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันในด้านกระบวนการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน ตัวบ่งชี้ “บูรณาการกระบวนการเรียนรู้” ในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น รวมไปถึงเน้นการบูรณาการการเรียนรู้และการดำรงชีวิต โรงเรียนต้องช่วยเหลือและสนับสนุนให้ครูเกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีทักษะทางวิชาชีพในการพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดูแลและช่วยเหลือนักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองตามศักยภาพเต็มกำลังความสามารถ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546)

จากผลการดำเนินงานตามโครงการดังกล่าว จะเห็นได้ว่า โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการที่ได้ผ่านการประเมินและรับรองเป็น โรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน จะต้องเป็นแบบอย่างในการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการและกระบวนการเรียนรู้ที่มีระบบนำไปสู่การมีคุณภาพของการจัดการการศึกษา แสดงให้เห็นถึงศักยภาพการบริหารจัดการของโรงเรียน ซึ่งวิธีดำเนินการหนึ่งที่จะมีส่วนช่วยให้โรงเรียนประสบความสำเร็จดังกล่าวก็คือ โรงเรียนจะต้องมีการนิเทศภายในโรงเรียนที่เป็นระบบและต่อเนื่อง เพราะการนิเทศภายในโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยเหลือครูให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตรนั้นหมายถึงครูสามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และดำเนินการจัดการเรียนรู้ได้ตามแผนที่กำหนดไว้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาตามความมุ่งหมายของการศึกษา (สมานจิตร พงษ์สนาม, 2542) ผู้วิจัยมีความสนใจถึงการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน เนื่องจากเป็นโครงการตามนโยบายของรัฐบาลที่มีเป้าหมายในการปฏิรูปการศึกษาในมิติของการสร้างโอกาสทางการศึกษา และยกระดับคุณภาพชีวิตของเด็กไทยที่จะนำไปสู่การขยายผลไปยังชุมชนทั่วประเทศในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546) อีกทั้งไม่มีผู้วิจัยท่านใดศึกษาและติดตามผลการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันมาก่อนเลย นับเป็นโอกาสอันดีที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติงานวิจัย ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันในระยะที่ 2 และระยะที่ 3 ตลอดจนโรงเรียนอื่นๆ ที่สนใจนำไปวางแผนการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศชาติในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ซึ่งผู้วิจัยสนใจศึกษาในโรงเรียนที่ผ่านการประเมินและรับรองเป็นโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน รุ่นที่ 1 จำนวน 31 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล คือ คณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการ รองประธานคณะกรรมการ เลขานุการคณะกรรมการ และครูผู้สอน

2. การศึกษาดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ผู้วิจัยศึกษาตามแนวคิดของ หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2534) หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2539) และหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2540) เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็นที่จะศึกษาได้ดังนี้

2.1 การเตรียมการนิเทศภายในโรงเรียน

- 2.1.1 การกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์การนิเทศภายในโรงเรียน
- 2.1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน
- 2.1.3 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ
- 2.1.4 การวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน
- 2.1.5 การเตรียมบุคลากร
- 2.1.6 การเตรียมงบประมาณและเครื่องมือสำหรับการนิเทศภายในโรงเรียน
- 2.1.7 การเตรียมกำหนดช่วงเวลาการนิเทศภายในโรงเรียน
- 2.1.8 การเตรียมการประเมินผลและสรุปผลการนิเทศภายในโรงเรียน

2.2 การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน

- 2.2.1 เทคนิคและกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน
- 2.2.2 การส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน
- 2.2.3 การกำกับติดตามการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน

- 2.3 การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 2.3.1 การประเมินผลการเตรียมการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 2.3.2 การประเมินผลการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน
- 2.4 ปัญหาการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 2.4.1 การเตรียมการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 2.4.2 การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 2.4.3 การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. คณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูในโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันที่ผ่านการประเมินและรับรองเป็นโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน รุ่นที่ 1 ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการ รองประธานคณะกรรมการ คณะกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการ

2. ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันที่ผ่านการประเมินและรับรองเป็นโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน รุ่นที่ 1

3. โครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน หมายถึง โครงการที่จัดตั้งขึ้นโดยกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วยโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาต้นแบบ จำนวน 921 โรงเรียนทั่วประเทศ จำนวนเป็น 795 อำเภอ 81 กิ่งอำเภอ และ 45 เขตในกรุงเทพมหานคร

4. การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับครูในการปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนาการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้

5. การดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานให้เกิดการนิเทศภายในโรงเรียนในด้านการเตรียมการนิเทศภายในโรงเรียน การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนและการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

6. ปัญหาการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการนิเทศภายในโรงเรียนโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน